

Theoriebladen

Dit zijn de belangrijkste spellingregels uit de workshop, per onderwerp op een rij. Gebruik ze als naslag bij het schrijven van e-mails, rapportages en publicaties.

Regel of opzoeken?

Soort twijfel	Voorbeeld	Wat doe je?
Vaste regel	gebeurt / gebeurd	Regel toepassen
Regel, soms met uitzonderingen	warming-up, gemanaged	Regel toepassen, soms opzoeken
Gewijzigde regels (1996, 2005)	kippenhok, groentesoep	Nieuwe regel leren
Geen regel: historisch gegroeid	manoeuvre, per se	Opzoeken

Twijfel? Zoek het op!

woordenlijst.org – de officiële spelling (het Groene Boekje)

onzetaal.nl/taaladvies – uitleg bij twijfelgevallen

taaladvies.net – taaladvies van de Nederlandse Taalunie

Werkwoordspelling

Dezelfde klank, maar een andere functie in de zin – en dus een andere regel:

Zin	Functie	Regel
Het gebeurt morgen.	persoonsvorm	onderwerp <i>het</i> → stam + t
Het is gisteren gebeurd .	voltooid deelwoord	gebeur-en → r, niet in 't kofschip → d

Stap 1 • Is het een persoonsvorm? Stam of stam + t

Onderwerp	Regel	Voorbeelden
ik	stam	ik loop · ik houd · ik word
jij / je (vóór het werkwoord)	stam + t	jij loopt · jij houdt · jij wordt
jij / je (ná het werkwoord)	stam	loop jij? · houd jij? · word je?
hij / zij / het / u	stam + t	hij loopt · het wordt · u bestelt · u beantwoordt
vraag met u	stam + t (altijd!)	Wordt u geïnformeerd? · Beantwoordt u deze e-mail?
geen onderwerp: opdracht (gebiedende wijs)	stam	Houd je woord. · Beantwoord deze vraag vóór 1 oktober.

Onthoud

Vind de stam: neem de ik-vorm. *Ik word* → stam *word* → *hij wordt* (d + t = dt).

Eindigt de stam al op een t? Dan komt er geen tweede t bij: *ik zet, hij zet*.

Stap 2 • Is het een voltooid deelwoord? 't kofschip (en taxietje)

Haal **-en** van het **hele werkwoord** af en kijk naar de laatste letter (niet naar de stam!).

- Letter in '**t kofschip** (t, k, f, s, ch, p) – plus **x** en **c** in leenwoorden ('taxietje') → verleden tijd **-te**, voltooid deelwoord **-t**.
- Andere letter → verleden tijd **-de**, voltooid deelwoord **-d**.

Hele werkwoord zonder -en	Verleden tijd	Voltooid deelwoord
boff-en → f (wél in 't kofschip)	bofte	geboft
belov-en → v (níet in 't kofschip)	beloofde	beloofd
fax-en → x (taxietje)	faxte	gefaxt
bested-en → d	besteedde	besteed
vertrouw-en → w	vertrouwde	vertrouwd

Met -t	Met -d
gefixst · geklopt · getypt · geboft · genept	gebeurd · beloofd · gelijmd · vertrouwd · aangebrand
gestrest · gecrasht · gefaxt · geracet	gestoord · verbaasd · geskied · opgebeld

Stap 3 • Gebruik je het voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord?

Zet er een **-e** achter, en schrijf zoals je het hoort: **besteed + e = bestede** (*de bestede bedragen*). *Besteedde* is verleden tijd.

Snelle check

Twijfel je tussen d en t aan het eind? Maak er een bijvoeglijk naamwoord van: *het beloofde geld* → d.

Nieuwe (Engelse) werkwoorden: dezelfde regels

Situatie	Regel	Voorbeelden
Persoonsvorm	gewoon stam + t	ik app → hij appt
Engelse werkwoorden	kijk naar de uitspraak : eindigt de stam op een klank uit 't kofschip? → -te / -t	updaten → updatete, geüpdatet • racen → geracet • crashen → gecrasht
	andere klank → -de / -d	timen → getimed • barbecuen → gebarbecued • managen → gemanaged
Slot-e van Engelse stam	blijft staan	deleten → deletete, gedeletet

Los of aan elkaar?

Hoofdregel

Samenstellingen schrijf je **aan elkaar**, hoe lang ze ook worden: *gegevensaanlevering, kwartaalrapportage, contactpersoon, e-mailadres*.

Ook met een woordgroep erin: *kortetermijnplanning, langetermijnplanning*.

Wanneer een koppelteken?

Koppelteken bij...	Voorbeelden
klinkerbotsing : de klinkers zouden samen verkeerd gelezen kunnen worden	zee-eend, jojo-effect, data-analyse · maar: suppletieaangifte, privacyinstelling (lees je vanzelf goed)
een afkorting, initiaalwoord of cijfer	wc-eend, vwo-leerling, btw-aangifte, pdf-bestand, 3-jarige periode, RTL4-presentator
een eigenaam (of woord met hoofdletter)	Armani-jasje, oer-Hollands
bijzondere voorvoegsels : ex-, oud- (= voormalig), niet-, non-, bijna-, interim-	oud-werknemer, ex-collega, niet-roker, interim-manager
nevenschikking (twee gelijkwaardige delen)	zwart-witfoto

Engelse samenstellingen

- Ook met een Engelse woordgroep erin: **aaneen**. *socialmediabeleid, humanresourcesafdeling*
- Koppelteken alleen bij klinkerbotsing: *socialmedia-account*.
- Losse Engelse woordgroep zonder samenstelling blijft los: *social media*.

Tussen-n en tussen-s

Tussen-n: kijk naar het meervoud van het eerste deel

Regel	Voorbeelden
Wél n: het eerste deel heeft alleen een meervoud op -en	eendenei, heggenschaar, bonensoep, koninginnensoep, lendenbiefstuk
Geen n: het eerste deel heeft ook een meervoud op -s	groentesoep, aangiftedossier (aangiften én aangiftes)
Geen n: het eerste deel is uniek of heeft geen meervoud	zonneshijn, hellepoort, Koninginnedag
Geen n: het eerste deel is een bijvoeglijk naamwoord	rodekool, platteland
Geen n: het eerste deel is versterkend bedoeld	apetrots, beresterk, takkewijf
Vaste uitzonderingen: oude, 'versteende' woorden	bruidegom, schattebout

Onthoud

aangiftedossier – want *aangifte* heeft twee meervouden: *aangiften* en *aangiftes*.

koninginnensoep – want *koningin* heeft alleen *koninginnen*. Maar *Koninginnedag*: één unieke koningin.

Tussen-s: schrijf hem als je hem hoort

Hoor je een s? Schrijf hem.	Hoor je geen s? Dan niet.
leeftijdsaanduiding · overheidsinstantie · bedrijfsleven	kwartaalrapportage · contactpersoon

Let op: in *gegevensaanlevering* hoort de s bij *gegevens* – dat is geen tussen-s. Twijfel? Zoek het op, want de uitspraak verschilt soms per regio.

Hoofdletters

Regel	Goed	Fout
Aardrijkskundige namen en woorden die ervan zijn afgeleid: hoofdletter	Nederlandse bedrijven, Heerlens, Limburgse	nederlandse bedrijven
Instelling als soortnaam: kleine letter ; volledige naam: hoofdletter	het ministerie · het Ministerie van Financiën	het Ministerie (los)
Initiaalwoorden van gewone woorden: kleine letters	btw, pdf, zzp, sms	BTW, PDF
Initiaalwoorden van eigennamen: hoofdletters	CBS, NS	cbs
Functies en titels: kleine letter	de burgemeester, de directeur	de Burgemeester
Religies en religieuze verwijzingen: kleine letter	de islam, het christendom	de Islam
Dagen en maanden: kleine letter	maandag 1 oktober	1 Oktober

Apostrof en meervoud

Situatie	Regel	Voorbeelden
Meervoud op -s na a, i, o, u, y	met apostrof	baby's, kiwi's, emoji's, lolly's, pro's en contra's
Meervoud op -s na andere klanken	zonder apostrof	niveaus, cafés, abonnees, kangoeroes, tantes
Uitgang na afkorting of initiaalwoord	apostrof	zzp'er, sms'en, A4'tje, 65+'er, cd's
Voorvoegsel vóór afkorting of initiaalwoord	koppelteken	ge-sms't
Weggelaten letters	apostrof op de plek van de weggelaten letters	's maandags, 's ochtends

Waarom?

Een apostrof voorkomt dat je een woord verkeerd uitspreekt: *kiwis* zou je lezen als 'kie-wis'. Bij *niveaus* en *cafés* gebeurt dat niet, dus geen apostrof.

Overige regels uit de quiz

Onderwerp	Regel	Voorbeelden
hun / hen	<i>hun</i> = meewerkend voorwerp zonder voorzetsel; <i>hen</i> = lijdend voorwerp of na een voorzetsel. Nooit: <i>hun hebben</i> .	We stuurden hun een herinnering. · We informeren hen . · We sturen het aan hen .
accenten	Veel Franse accenten zijn verdwenen, maar sommige zijn nog nodig.	enquête (hoedje op de tweede e) · café · Zoek op bij twijfel!